

Úvodní část

První ze série „regionálních“ workshopů projektu podpora sociálního bydlení se odehrál ve středu, 22. května v Plzni v malebných prostorách konferenčního sálu hotelu Lions.

Cílem setkání bylo sdílet zkušenosti z dobré praxe, provázat jednotlivé poskytovatele pomoci a sociálního bydlení a především umožnit účastníkům vyzkoušet si v rámci praktické části vytvořit vlastní lokální koncepci sociálního bydlení.

Účastníky na semináři uvítal radní města Plzně pro oblast ekonomickou, bytovou a nakládání s majetkem, Bc. David Šlouf, MBA.

První část setkání byla věnována prezentacím jednotlivých organizací a představením stavu sociálního bydlení v ČR.

Jako první promluvil Jakub Dutka z MPSV ČR, oddělení sociálního bydlení a sociálního začleňování. Ten ve své prezentaci představil aktuální situaci, poukázal na pokračující celorepublikový trend privatizace obecního bydlení, který způsobuje, že obce často nemohou při nejlepší vůli poskytovat obecní, natožpak sociální, bydlení, neboť nedisponují dostatečným bytovým fondem.

V prezentaci taktéž zazněly základní principy sociálního bydlení, jak je vnímá MPSV a myšlenka, že i v absenci zákona o sociálním bydlení je možno dělat velké pokroky ve zlepšování situace osob ohrožených ztrátou bydlení. Klíčovými jsou vůle a zapojení všech relevantních aktérů.

Na závěr prezentace promluvil Mgr. Dutka o současném stavu přípravy zákona a o jednotlivých aktuálních výzvách, skrze které je možno získat finanční prostředky mj. na budování sociálního bydlení.

Druhým řečníkem byl pan radní Šlouf, který představil koncepci bydlení města Plzně – strategický dokument, na jehož základě došlo v Plzni za posledních pět let k výraznému zlepšení situace. Plzeň si dokázala na základě zpracovaných analýz zajistit dostatečný bytový fond, například rekonstrukcemi a dalšími projekty.

Taktéž byl zmíněn nový bodový systém posuzování bytové nouze a přidělování bytů, který je nastaven tak, že upřednostňuje osoby s vazbou na město, tedy osoby v Plzni žijící, či pracující.

Nejnovější snahou města Plzně pak je posun směrem k e-governmentu, chystá se vytvoření online katalogu obecních bytů, včetně jejich detailů. Tuto a další služby by mělo občanům pomoci představit a případně i zprostředkovat jednotné kontaktní centrum pro bydlení, které Plzeň také chystá vybudovat.

Mgr. Karolína Vodičková, MBA, vedoucí oddělení sociální práce a metodiky sociálních služeb promluvila o projektu sociálního bydlení, který je v Plzni realizován. Počátky projektu začínají v rozlišení ohrožených osob podle metodiky ETHOS. Taktéž byla zdůrazněna kritická důležitost spolupráce sociálního a bytového odboru, v Plzni se sice daří zabydlovat klienty už po třech měsících, avšak i to je často neúnosně dlouhá doba a je proto lepší, když se s individuálními klienty pracuje, jejich problémy se řeší v zárodku a ztrátě bydlení se předejde úplně. Zde je právě ilustrována důležitost sociální práce s klienty, stejně jako právě kooperace mezi jednotlivými orgány. Možná řešení pak zahrnují například splátkové kalendáře, nebo možnost snížení nájmu tak, aby byl výdaj pro ubytovaného únosný.

V zájmu rovného a férového přístupu bylo vytvořeno standardizované sociální šetření, podle kterého je nyní možno hodnotit nouzi a potřebnosti jednotlivých občanů. Na závěr prezentace zmínila paní Vodičková, že do budoucna se projekt snaží zajistit implementaci projektových zjištění a inovací do směrnic města, aby tak bylo zajištěno jejich pokračování i po ukončení projektu. Přesto však přetrvávají obavy z omezení sociální práce, která je vnímána jako velmi potřebná.

Následovala přestávka na oběd a práce ve skupinách.

Praktická část

Poté, co si jednotlivé skupiny vyzkoušely v rámci myšlenkového experimentu vytvořit lokální koncepci sociální bydlení na základě svých osobních znalostí a zkušeností, měla každá ze skupin příležitost představit své závěry ostatním účastníkům semináře.

Skupina 1 si za svou cílovou skupinu zvolila osoby s duševním onemocněním. Jejich volbu ovlivnilo i to, že se jedná o cílovou skupinu, která je často velmi náročná na spolupráci, neb ze strany potřebných často chybí motivace, nemluvě o společenském stigma.

Předpokladem bylo, že první kontakt naváže terénní pracovník, jehož první krátkodobé řešení bude navázat dotyčného na příslušného specialistu, kupříkladu lékaře. To by mělo umožnit diagnostikovat problém a na základě toho vybrat příslušné další kroky.

Mezi definované střednědobé cíle pak patřilo udržení klienta v programu, příslušná medikace a zajištění sociální práce jako cesty k potenciálnímu zlepšení. Ideálním výstupem dlouhodobého horizontu je bydlení s podporou.

V plánu je implikována celá řada dílčích kroků, ke kterým by muselo dojít, aby systém začal fungovat. Ať už se jedná o nasíťování lékařských a dalších profesionálů, dostatečné personální zajištění sociální práce, nebo i zajištění dostatečného bytového fondu.

Skupina identifikovala v podmínkách Plzně jednoznačnou výhodu v rozvinuté síti služeb, jak sociálních, tak ambulantních, jako slabé stránky pak byly vnímány dávky, respektive jejich nedostupnost v krátkém termínu, absence legislativy a nejasný systém přidělování bytů.

Velkým problémem, který je nutno zmínit je také existence vybrané cílové skupiny na pomezí oblasti sociální a zdravotní, což do velké míry komplikuje administraci a poskytování pomoci.

Druhá skupina se rozhodla zaměřit se na dlouhodobě nezaměstnané. Záhy však shledala, že se jedná o skupinu velmi širokou a často i nesourodou. Taktéž i řešení tedy musela zůstat na poměrně obecné úrovni. V krátkodobém hledisku se jednalo o MOP nebo obdobné možnosti řešení akutních problémů.

V delším časovém horizontu byla doporučena snaha o zapojení do pracovního procesu, případně rekvalifikace. Taktéž bylo zmíněno nebezpečí ztráty pracovních kompetencí, které by případně vyžadovalo pomoc k rehabilitaci.

Vzhledem k šíři pracovní skupiny také vyvstal problém selekce podpořených osob v podmínkách nedostatečné kapacity. Jedním z navrhovaných řešení bylo mj. i losování.

Skupina 3 byla skupinou asi nejvíce geograficky soustředěnou, neb se z velké části jednalo o lidi působící v ORP Tachov. Za svou cílovou skupinu si skupina 3 vybrala osoby duševně nemocné.

Jako klíčovou výhodu pro jakýkoliv další postup zmínili členové skupiny fakt, že Tachov disponuje v poměru k počtu obyvatel velkým počtem obecních bytů, jejichž přidělování by mohlo být zefektivněno vytvořením zvláštní komise, která by měla tuto problematiku na starosti a která by dával radě města podněty k přidělování jednotlivých bytů. Druhou velkou výhodou je existující a velmi dobře fungující spolupráce mezi odborem sociálních a bytovým, která funguje jako systém včasného varování, při neplacení nájemného dává včasnou výstrahu a předchází tak ztrátě bydlení a eskalaci situace.

Oproti dobré situaci bytové je hlavním úskalím oblasti nedostatek sociálních pracovníků, takže jakákoliv řešení by nutně zahrnovala navýšení jejich stavu.

V souvislosti s upřednostňováním osob v bytové nouzi na jednotném pořadníku na obecní byty, což je systém, který Tachov využívá, padla myšlenka podmínění tohoto přednostního přidělení povinnou sociální prací. Tato myšlenka je však problematická a rozpoutala diskusi, neboť takovéto míchání sociální práce (tedy pomáhajícího aspektu) s nájemným a bydlením (tedy potenciálně trestajícího, vymáhajícího aspektu) velmi komplikuje sociálnímu pracovníkovi úkol a zároveň není ze zákona možné v nájemní smlouvě podobnou podmínku vymáhat.

Skupina 4 se rozhodla vytvářet scénář pomoci pro osoby, které jsou z důvodu zadlužení ohroženy ztrátou bydlení. Opět se ukázalo, že se jedná jednak o skupinu velmi širokou, jednak o skupinu politicky často nepopulární, což by mohlo mít za následek problémy při prosazování případných opatření.

Prvním krokem by vždy měla být krizová intervence, jedná-li se o osoby přímo v krizi, dále mapování situace daného klienta – rozsah zadlužení, možnosti... V rámci následných řešení by pak měly přicházet kroky směřující k udržení občanů v zaměstnání, navýšení incentív pro práci a případná expertní pomoc s insolvenčním řízením. Dalšími řešeními jsou tvorba splátkového kalendáře, či v ideálním případě vyřešení problematické a komplikované situace s exekucemi.

Zdůrazňována by ale vždy měla být aktivita klienta – NNO, či orgány státní správy by měly být pouze pomocnými silami na cestě.

Na závěr praktické části ještě Jakub Dutka poděkoval všem účastníkům za jejich aktivní participaci a také za jejich každodenní snahu pomáhat potřebným.